

по целенаправленному овладению студентами агроинженерных факультетов профессиональными способностями, умениями и навыками.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущий специалист из агроинженерия, модель, процесс, проект, учебное проектирование, деятельность.

PROJECTING OF PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE ENGINEERS FROM MECHANIZATION OF AGRICULTURE

Koshuk O.B.

Abstract. In the article the main components of process of formation of professional competence of future engineers of agriculture are characterized. Generally what development of structural model of process of formation of professional competence of future engineers as pedagogical system should be considered as a stage of pedagogical design. First of all, for optimization of pedagogical design of the specified system it is necessary to concretize essence and a type of model of competently focused training of future engineers of agriculture. It is presented model of process of formation of professional competence as the structure consisting of four interconnected blocks: methodological and target, subject, substantial and technological and diagnostiko-correctional. The offered structural construction orders teoretiko-methodological knowledge about investigated integrative property of the personality and systematizes scientific and practical actions on purposeful mastering students of agroengineering faculties professional abilities and skills.

Key words: professional competence, future mechanical engineer, model, process, project, educational projection, activity.

УДК 378.781

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З РОСЛИННИМ СВІТОМ РІЗНИХ МАТЕРИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ «ЛЕПБУК»

А.М. КРАМАРЕНКО, Бердянський державний педагогічний університет

E-mail: allakramarenko11@ukr.net

Анотація. У статті розглядається питання розвитку креативних здібностей молодших школярів у процесі ознайомлення з рослинним світом різних материків за допомогою технології «лепбук». Надано аналіз понять «креативні здібності молодших школярів» та «лепбук». Розкрито зміст технології «лепбук», надано методичний матеріал для створення молодшими школярами абеток рослинного світу різних материків.

Ключові слова: креативні здібності молодших школярів, лепбук, креативність.

Актуальність (Introduction). Молодший шкільний вік має велике значення для формування креативних здібностей, адже початок системної навчально-пізнавальної діяльності є оптимальним періодом для цілеспрямованого розвитку креативних особистісних якостей. Оскільки для учнів початкової школи стереотипні форми мислення та дій ще не стали домінуючими, стає можливим інтенсивне засвоєння ними креативних способів діяльності, які вимагають прояву творчої активності як у повсякденному житті, так і в нестандартних ситуаціях [3, с. 24].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Фундаментальні дослідження психології творчості Л. Виготського, Б. Кедрова, Я. Пономарьова, С. Рубінштейна, О. Тихомирова є особливо значущими для розуміння суті процесу формування креативних здібностей молодших школярів. Концепція креативної освіти стала предметом дослідження таких учених, як В. Мадзігон, С. Сисоєва, А. Сологуб та ін. Різноманітні аспекти розвитку креативних здібностей дітей висвітлювали Д. Богоявленська, В. Дружинін, О. Дяченко, О. Савенков тощо. Вчені досліджують проблему

© А.М. Крамаренко, 2018

формування й розвитку креативних здібностей учнів початкової школи на матеріалі окремих навчальних дисциплін, засобами творчих завдань, у творчих гуртках, на факультативах, у позаурочний час (О. Грушко, О. Компаній, І. Середа та ін.).

Мета (Purpose). Метою даної роботи є питання розвитку креативних здібностей молодших школярів у процесі ознайомлення з рослинним світом різних материків за допомогою технології «лепбук».

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури).

Результати (Results). Узагальнивши різні підходи до визначення креативності, вважаємо, що цей термін варто тлумачити як універсальну здатність особистості самостійно вирішувати поставлені перед нею завдання в нестандартний і, насамперед, конструктивний спосіб, створювати нові і вдосконалювати вже існуючі об'єкти та ідеї.

Креативність молодшого школяра, за визначенням Т. Воробйової, – це загальна характеристика особистості учня, яка виявляється, передусім, у навчально-пізнавальній діяльності й зумовлює творчу спрямованість дитини, її здатність до самостійного вибору оптимального та оригінального шляху вирішення навчальних завдань, створення нових ідей, продуктів, новизна яких може бути як об'єктивною, так і суб'єктивною [1, с. 6]. З'ясовано, що ядро креативності учня початкової школи утворюють креативні здібності, які є складовою загальних здібностей особистості і відповідають за такі якості, як творчий підхід до навчально-пізнавальної діяльності, пізнавальна активність, варіативність, критичність тощо.

Згідно із концепцією Нової української школи вчитель формує учня-дослідника, здатного до власних пошуків, відкриттів у навколишньому середовищі [3]. У цьому контексті опанування природознавчим матеріалом молодшими школярами ефективно здійснюється через дослідницьку діяльність креативного характеру, а саме через проекти та виготовлення лепбуків (lapbook).

Термін «lapbook» (з англійського «lapbook» – книга на колінах) вперше використала у своїй домашній школі мати та письменниця з Вірджинії Теммі Дабі. Вона узагальнила досвід використання різноманітних міні-книг, автором створення яких була Діна Зайк ще у 80-их роках минулого сторіччя. Саме Діна Зайк запропонувала використовувати так звані foldables – складені аркуші паперу, для ненав'язливого запам'ятовування інформації дітьми. Використання таких складених різними способами аркушів паперу, або, як ми їх зараз називаємо, «міні-книжки», давало можливість дітям, працюючи над їх виготовленням, швидко та надовго запам'ятовувати потрібну інформацію.

Так, lapbook «Материки» (<http://portalmam.com/razvivayka/lepbook-materiki-lepbuk-materiki-ukr>) стане в нагоді молодшим школярам при вивченні рослинного світу материків, розповідь про материки, про цікаві і незвичайні місця на планеті.

Разом з тим, досить цікавою є самостійна діяльність для молодших школярів у створенні власних lapbook.

Етапи створення lapbook: вибір теми ; складання плану майбутнього lapbook ; малювання макету теки ; створення lapbook в натуральний розмір.

У результаті роботи з lapbook в молодших школярів розвивається вміння планувати спільну діяльність з однолітками, шукати потрібну інформацію, узагальнювати та систематизувати.

Не менш ефективною є діяльність з виготовлення індивідуальних lapbook, виходячи з інтересів кожної дитини. Упродовж певного часу виготовляється тека, а потім її презентують дітям, результатом може бути серія lapbook. Отже, lapbook є продуктом дослідницької діяльності молодших школярів з предметів початкової школи у цілому, та природознавства зокрема.

У lapbook може розміщуватися різна інформація. Наприклад, «Абетка рослинного світу Африки» і т.п., або взагалі розробити lapbook до цієї теми, а потім презентувати його в класі. Обмінятися цікавими фактами із життя рослинного світу материків.

У створенні «Абетки рослинного світу» доцільно дотримуватися такого плану:

1. Зовнішній вигляд.
2. Використання в житті людей.
3. Цікавинки про рослини.

Назви рослин материків розташовуються за абеткою, а потім збирається інформація

про їх особливості за вищевказаним алгоритмом. Можна роздати назви рослин завчасно, а можна ускладнити завдання самостійним пошуком. У Іарbook може бути інформація зі світлинами такого характеру. Наприклад:

Абетка рослинного світу Африки

Баобаб, Дум-пальма, Залізне дерево, Кокосова пальма, Мадагаскарська ліана, Олійна пальма, Пляшкове дерево, Сандалове дерево, Фінікова пальма, Хлібне дерево

Дерево Баобаб – символ Африки, а їх листя улюблена їжа слонів, може жити від п'яти до десяти тисяч років. Воно запасає до 120 літрів води, тому не горить у вогні. Коли дерево скидає листя, то його голі гілки нагадують здійняті вгору корені. Тому він дістав назву «дерево коренями вгору». Само слово «баобаб» з мови місцевого племені переводиться як «мавпяче дерево». Стовбур Баобаба іноді досягає 25 метрів в обсязі. Він порожнистий, тому деякі африканці влаштовують всередині дерева будинки. У Зімбабве в стовбурі величезного дерева відкрили вокзал.

Дум-пальма – дерево, яке має декілька стовбурів. Її ще називають пряниковим деревом або імбирною пальмою, тому що плоди на смак нагадують імбирний пряник. Чай, приготовлений з подрібнених плодів, допомагає від запалень. Лікарські властивості цінились ще за часів Стародавнього Єгипту, тому дум-пальма вважалася священним деревом.

Залізне дерево славиться своєю міцністю («дерево життя»). Ростає дуже повільно, живе довго (до 600 років).

Деревина такого дерева дуже важка в обробці, не тримається на воді й тоне, а також може бути використана для виготовлення цвяхів і навіть конструктивних елементів для машин.

Кокосова пальма досить відома своїми властивостями. Вона може досягати висоти дев'ятиповерхового будинку. З волокна оболонки кокосового горіха роблять мотузки та канати, які не бояться морської води. З цих горіхів п'ють кокосове молоко, м'якоть їдять сирого або роблять з неї масло. Коли вперше португальські моряки побачили цей плід, вони назвали його «коко» – мавпа, бо нагадував мордочку цієї тваринки. Іноді залучають спеціально навчених мавп для прибирання цих кокосів. Горіхи в сезон зв'язуються по 15-20 штук та цілий рік вони дозрівають.

Мадагаскарська ліана дуже гнучка рослина, із пружними та міцними гілками. Вона виділяє речовину, що відлякує мурах і комах, які пошкоджують все, що створено з дерева. Тому гілки цієї рослини використовують при будівництві жител, а також в якості канатів, плетуть з них кошики, циновки. А великі стручки ліани краще будь-якої черепиці захищають будівлю від дощу.

Олійна пальма у дикорослому вигляді являє собою дерево висотою до 20-30 м, в культурі вона рідко буває вище 10-15 метрів. Стовбур з'являється лише на четвертий-шостий рік життя, а під пологом лісу іноді тільки через 10-15 років. Діаметр стовбура у дорослого дерева сягає 25 см. Ця рослина відома своєю олією, яка у великих обсягах отримується від цих рослин.

Використовується у виробництві мила, свічок, маргарину. Проте дієтологи радять людям із хронічними хворобами серця не зловживати цим продуктом.

Пляшкове дерево. Назва цього дерева говорить сама за себе. Дуже вже воно нагадує пузату пляшку. Між корою і деревиною нижньої частини стовбура накопичується багато дощової води. Середня частина відіграє роль резервуара, де міститься корисний сік, який нагадує желе.

Вода пляшкового дерева активно використовуються місцевими жителями, а солодкуватий сік – одне з їхніх улюблених ласощів, листя цього дерева є кормом для худоби. З кори жителі роблять волокна і тчуть тканини.

Сандалове дерево – рослина досягає висоти до дев'яти метрів, відрізняється коричнево-сірим стовпом, гнучкими гілками. Листя сандалу є вузькими і рідкісними, квітки є поодинокими, мають жовтий колір з червоними смужками, плоди – округлий, гладкий боб. Особливо цінний червоний вид сандалу, з допомогою його виготовляють не тільки цілюще масло, але і різні сувеніри, елітні меблі, що вважаються досить дорогими.

У сучасному світі рослина оберігається, тому що може зникнути. Зрубати його можна тільки тоді, коли йому виповниться 60 років. Активно застосовується темно-брунатна

серцевина, вона має незабутній аромат. Після того, як стовбури повалили на землю, їх потрібно залишити на землі до тих пір, поки мурахи повністю не знищать верхній прошарок деревини, а потім тільки можна заготовлювати масло.

Хлібне дерево – невелике дерево. Воно щороку цвіте великими суцвіттями, які нагадують своєю формою велику булаву. А одному з хлібних дерев в Африці його плоди досягають близько півметра в діаметрі і маси до чотирнадцяти кілограм. На острові Мадагаскар зростає хлібне дерево, яке має висоту в двадцять метрів і обсяг його стовбура дорівнює п'ятдесяти метрів. Тисячі птахів і звірів знайшли притулок в його кроні, а в великому дуслі розміщений гараж для автомобілів. Вчені так і не змогли встановити вік цього зеленого дива.

Хлібне дерево, також як і кокосова пальма, грає величезну роль в харчуванні місцевого населення острівців Тихого океану. Його плоди їдять у вареному, сирому і печеному вигляді. Різні напої готують з недозрілих плодів, а зі стиглих – випікають бісквіти і смачні пудинги. Підсмажене насіння також вживають в їжу. З волокон молодняка навчилися виготовляти мотузки, одяг, а також рибальські снасті. Тому це дерево називають справжнім універсалом.

Фінікову пальму почали розводити майже 6000 років тому. Для жителів тих місцевостей її плоди – фініки, століттями служили джерелом живлення. Тому зрубати пальму для них і сьогодні означає – «вбити пальму». У світі близько 17 видів цих пальм. А фінік пальчастий може вирости до 15-30 м. Фінікові пальми створюють тінь для інших культурних рослин, тому біля них буває життя.

Хвилюнка-цікавинка

Африка – батьківщина цінних культур буряка, кавуна, капусти, цибулі, які розповсюдилися по всьому світові. Африканські банани, ананаси, інші цитрусові користуються попитом у багатьох країнах.

Завдання учням: знайдіть інформацію про історію виникнення цих рослин.

Абетка рослинного світу Австралії: акація; бамбук; деревоподібні папороті; евкаліпт; пляшкове дерево; спініфлекс (учням пропонується доопрацювати абетку – додати опис інших рослин, назва яких лише вказана та додати додаткову інформацію у *lapbook* зі світлинами й про інші рослини материка)

Бамбук – найвища трава у світі, іноді стебла досягають висоти 51 м. Росте він так швидко, що це навіть можна почути: швидкий зріст супроводжується характерним потріскуванням. Спочатку деревина бамбукового стебла досить м'яка, і лише через два-три роки рослина досягає зрілості, жовтіє та стає незвичайно твердою. Деревина деяких видів бамбуку настільки тверда, що з неї виготовляють мечі, які не поступають в міцності сталевим. Коли рубають його, з-під сокири сипляться іскри.

Бамбук є цінною сировинною рослиною. З нього виготовляють вази, посуд, будівельні матеріали, меблі, одяг, взуття. Молоді м'які пагони широко використовуються в кулінарії.

Евкаліпт є вічнозеленим деревом і досягає у висоту 100 м. Може жити більше 250 років. В Австралії евкаліпт виконує функцію компаса, листя цього дерева розташовані по меридіану, їх краї звернені на північ і південь, площини на схід і захід. Листя евкаліпту завжди у перевернутому вигляді для уникнення прямого впливу сонця, тому евкаліптовий ліс не дає тіні. Дерево має унікальну здатність пережити лісові пожежі. Глибоко всередині стовбура дерева і коренів знаходяться сплячі пагони, які під впливом тепла (вогню) через деякий час прокидаються. Листя евкаліпту багаті маслом, які використовуються для полегшення ангіни, запалень.

Спініфлекс – саме невибаглива рослина на континенті у вигляді кулястих сірих кущів.

Абетка рослинного світу Південної Америки: гевея; динне дерево (папая); орхідеї; пальма; фікус; червоне, шоколадне (какао) дерево ... (учням пропонується доопрацювати абетку – додати опис інших рослин, назва яких лише вказана та додати додаткову інформацію у *lapbook* зі світлинами)

Гевея – рослина, з якої виходить каучук. Знаючи це, індіанці Америки умочували в її сік підошву взуття для отримання гумових калосів.

Динне дерево (папая) – дерево може досягати 8 метрів у висоту, але в середньому екземпляри виростають в межах 4-6 метрів. Дуже великі плоди неймовірно схожі на диню. Їх

вага в стиглому стані може становити близько 5-7 кг. Вживають в їжу жовту м'якоть, як у свіжому вигляді, так і вигляді смачних компотів. Для лікарських цілей збирають незрілі плоди.

Соковита м'якоть папаї вважається винятковим дієтичним продуктом. Вона сприяє більш якісному травленню, що дозволяє рекомендувати вживання плодів дерева людям із зайвою вагою.

Орхідеї – трав'янисті багаторічні рослини. На сьогоднішній день налічується більше 30 000 видів орхідей і триває відкриття нових. Вони ростуть по всій Земній кулі, виключаючи Північ і пустелі, в не залежності від батьківщини орхідеї. У тропіках виростає особливий вид орхідей – дорогоцінна орхідея. Ця рослина має непоказні дрібні квітки, але оксамитові листя починають мерехтіти при найменшому русі. Французький колекціонер В. Кавестро назвав їх аристократами рослинного світу за їх красу та витонченість. Проте якщо вони ростуть вдома, їх не можна розмішувати в спальні, оскільки вони найінтенсивніше поглинають енергію вночі і перед світанком (орхідеї – «викрадачі енергії»). Контактувати хворим людям тривалий час з цими квітами протипоказано. Сьогодні без орхідеї Ваніль з її ароматом, неможливо уявити косметичну та харчову промисловість.

Фікус носить багато назв – це фігове дерево, або смоківниця звичайна, або смоква, або винна ягода, або інжир. В тропічному лісі мало світла, і тому деякі фіги починають життя з насінини, застряглої в корі чужого дерева. Молодий фікус поступово опускає коріння вниз, щоб досягти землі, а пагонами обвиває стовбур рослини-господаря, щоб підніматися вище до сонця. У підсумку гине господар, а фікус продовжує рости. З фікусів роблять живі мости.

Найдовше коріння виявлено у дикого фікуса з Південної Африки. Воно досягає 120 м.

Шоколадне дерево. Слово «какао» з давньогрецької перекладається як «їжа богів». Насіння шоколадного дерева використовуються в основному для одержання порошку какао і шоколаду, які не тільки мають високі смакові та поживні якості, але і мають тонізуючу дію завдяки наявності в них кофеїну. Тому вони рекомендуються для швидкого відновлення фізичних сил організму при всіх видах діяльності, що вимагають великої напруги.

Хвилянка-цікавинка

Південна Америка є батьківщиною гарбуза, земляного горіха – арахісу, картоплі, томатів, овочевого перцю.

Завдання учням: знайдіть інформацію про історію виникнення цих рослин.

За таким принципом можна скласти й абетку рослинного світу Євразії.

При складанні таких Іарbook варто акцентувати увагу молодших школярів і на природоохоронному аспекті, оскільки людина, задовольняючи свої власні потреби безжально знищує рослинний світ у будь-якому куточку світа. А процес відновлення може бути сторіччями, або взагалі представники живого світу зникають назавжди.

Висновки і перспективи (Discussion). Отже, дослідницька діяльність молодших школярів у процесі ознайомлення з рослинним світом різних материків сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, розвитку їх креативних здібностей, активізації освітнього простору, його екологізації (в умовах сталого розвитку суспільства) та налаштовує дитину на власні відкриття в контексті індивідуальної траєкторії її розвитку.

Список використаних джерел

1. Воробйова Т.В. Формування креативних здібностей молодших школярів у процесі розв'язання навчальних завдань: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.09. Тернопіль, 2014. 19 с.
2. Крамаренко А. М. Формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи: теорія і практика: [монографія]. Запоріжжя: КПУ, 2014. 380 с.
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

References

1. Vorobjova, T.V. (2014) Formuvannya kreaty`vny`x zdibnostej molodshy`x shkolyariv u procesi rozv'yazannya navchal`ny`x zavdan`: avtoref. ... kand. ped. nauk: 13.00.09. Ternopil`, 2014. 19 s.

2. . Kramarenko, A. M. (2014) Formuvannya ekologichny`x cinnostej majbutnix uchy`teliv pochatkovoyi shkoly`: teoriya i prakty`ka. Zaporizhzhya: KPU, 2014. 380 s.

3. Pro sxvalennya Konceptsiyi realizaciyi derzhavnoyi polity`ky` u sferi reformuvannya zagal`noyi seredn`oyi osvity` "Nova ukrayins`ka shkola" na period do 2029 roku [Elektronnyj resurs] Rezhy`m dostupa: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ОЗНАКОМЛЕНИЯ С РАСТИТЕЛЬНЫМ МИРОМ РАЗНЫХ МАТЕРИКОВ С ПОМОЩЬЮ ТЕХНОЛОГИИ «ЛЕПБУК»

Крамаренко А.Н.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос развития креативных способностей младших школьников в процессе ознакомления с растительным миром разных материков с помощью технологии «лепбук». Проанализированы понятия «креативные способности младших школьников», «лепбук». Раскрыто содержание технологии «лепбук», предоставлен методический материал для создания младшими школьниками азбук растительного мира разных материков.

Ключевые слова: креативные способности младших школьников, лепбук, креативность.

DEVELOPMENT OF CREATIVE CAPABILITIES OF JUNIOR SCHOOLBOYS IN THE PROCESS OF ACQUAINTANCE WITH THE VEGETABLE WORLD OF DIFFERENT MAINLANDS BY TECHNOLOGY OF «LAPBOOK»

Kramarenko A.N.

Abstract. In the article the question of development of creative capabilities of junior schoolboys is examined in the process of acquaintance with the vegetable world of different continents by technology of «lapbook». The analysis of concepts «creative capabilities of junior schoolboys» is given and «lapbook». Maintenance of technology of «lapbook» is exposed, methodical material is given for creation of alphabets of the vegetable world of different continents junior schoolboys.

Keywords: creative capabilities of junior schoolboys, lapbook, creativity.

УДК 378.14:377.35

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

А.І. КУЗЬМІНСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти,

Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка

E-mail: anatoliy230743@ukr.net

О.А. БІДА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології, **Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово**

E-mail: tetyanna@ukr.net

Анотація. У статті подано розгляд фундаменталізації освіти різними вченими. Виявлено різні точки зору і підходи до визначення поняття фундаменталізації освіти. Поняття фундаменталізації професійної підготовки майбутнього фахівця базуються на цілях і функціях фундаменталізації та – на способах і засобах її досягнення тощо. Більшість авторів єдині лише в поглядах, що: фундаменталізація освіти спрямована на підвищення якості освіти і освіченості особистості. Інші мають на увазі формування культури і світогляду, підвищення творчого і інтелектуального потенціалу, формування професійної компетентності фахівця і потенціалу подальшої освіти тощо. З'ясовано, що професійна підготовка соціального працівника включає в себе не лише діяльність